

повинен засвоїти знання, які допоможуть йому в практичному житті: «...він мусить ще на шкільній лаві застосовувати на практиці свої теоретичні знання» [1, с. 90].

Головне завдання школи він вбачав у вихованні суспільних діячів майбутнього, вчитель за його баченням – ключова фігура у перебудові майбутнього ладу суспільства, а головне завдання педагогів, як духовних наставників, у тому, «щоб розвивати творчі сили молоді, виховувати з неї творців культурних вартостей, людей, що в творчій роботі для суспільства будуть знаходити і своє особисте щастя» [2, с. 406].

Дослідженням встановлено, що творець української педагогіки вважав, що всі найвизначніші педагоги психологи філософи різних часів - ідеалісти, бо у своїх працях проаналізував виховні ідеали сформовані впродовж всього розвитку людства. Поступово накопичуються нові й нові якості протягом багатьох століть формувалася саме український ідеал[4]. Свій підручник «Виховний ідеал» педагог завершує словами : «Українська молодь мусить не тільки плекати загальнолюдські ідеали, а й активно боротися за них» [2, с. 177].

Загалом же, вчений вважає головним завданням в царині освіти гармонійне виховання української молоді, основою якого є виховання волі й характеру під високим гаслом: Служба Богові й Батьківщині[5]. Вчитель повинен сформувавти «образ всебічно розвиненого українця, палкого патріота своєї батьківщини, з міцною волею, з суцільним і стійким характером, з високорозвиненою ініціативою і творчими здібностями, зі свідомістю своєї гідності, здібністю свідомо підкорювати свою волю інтересам суспільства в ім'я принципів моралі» [3, с. 168].

Таким чином, підсумувавши вищесказане, Г. Ващенко вважав, що вчитель повинен свою педагогічну діяльність пронизувати філософією добра і любові, прищеплювати учням загальнолюдські і національні цінності, прагнути до виховного ідеалу, тільки так українська школа зможе стати досконалою. Тож з його мудрих порад ми маємо взяти все найкраще для формування творчої особистості, яка стане взірцем для наступних поколінь.

Список використаної літератури

1. Ващенко Григорій. Загальні методи навчання : підруч. для педагогів / Г. Ващенко. – К. : Укр. видавнич Спілка, 1997. – 410 с.
2. Ващенко Г. Г. Загальні методи навчання / Г. Г. Ващенко // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упоряд. О. О. Любар ; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2003. – С. 478–493.
3. Ващенко Григорій. Твори – [Т. 6] : Спогади. Статті. / Г. Ващенко. – К. : Всеукраїнське педагогічне товариство ім. Григорія Ващенка, 2006. – 443 с.
4. Петренко Л. Педагогічні погляди Г. Ващенка на творчу особистість вчителя / Л. Петренко // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. –Вип. 20.(1-2016).– Ч.1.–Кам'янець-Подільський,2016.– С.127-133.
5. Петренко Л. М. Концепція української національної школи і система освіти у педагогічній спадщині Григорія Ващенка / Л. М. Петренко // Григорій Ващенко як один з фундаторів української національної школи й освіти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 140-річчю з дня народження педагога 18-19 травня 2018 року / за ред. Любченко І. І. –Умань : ВЦП «Візаві», 2018.–234с., с. 72-75.

Марія Ткач

ТВОРЧА Й ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА Г. Г. ВАЩЕНКА

І СУЧАСНІСТЬ

Новий етап осучаснення та оновлення вищої освіти, зокрема педагогічної, базується на тенденціях скерованості навчально-виховного процесу перш за все на особистість дитини і майбутнього вчителя. Для його практичного втілення потрібно передусім врахувати й взяти до уваги досвід педагогів минулого. В його науковому узагальненні прагнули не допускати порівнянь та дискусій щодо своєрідної їхньої творчості, бо ми поважаємо ідеї тих людей, які вкладають свою частинку для створення чогось нового. До таких педагогів слід віднести Григорія Григоровича Ващенка, який є зачинателем вже нової системи освіти

Мета нашої статті проаналізувати творчу й педагогічну спадщину Г.Г. Ващенка і визначити її актуальність на сучасному етапі розвитку освіти. Він є першовідкривачем української національної

педагогіки, яка співвідноситься з духовним настроєм українців, історичним цілям та потребам побудови незалежної України. Цьому передувала невтомна праця, яка тривала повних 30 років. Вона складалася з пізнання історії світових педагогічних систем, зарубіжного та вітчизняного педагогічного досвіду. Внаслідок чого й була видана праця в 4-х частинах, яка й донині допомагає під час проведення лекційних занять у Вільному Українському Університеті.

Свої ідеї відобразив у праці «Проект системи освіти в самостійній Україні», яка є важливою, бо в ній можна простежити вектор європейського спрямування, з яким поєднує світле майбутнє Україна. Педагог дає корисні поради стосовно розбудови своєї системи освіти. Г. Ващенко акцентує, що під системою освіти слід побачити сукупність освітніх заходів спрямованих на виховання закладів, які існують у певних державах починаючи з дитячого садочка і закінчуючи університетами, школам з технічним нахилом та академією наук [1].

Детально ознайомившись з історією та педагогічним досвідом українського народу, Григорій Ващенко обирає найцікавіше і втілює у праці "Виховний ідеал" яскраве відображення виховного ідеалу українського народу 1944 року. Приклад створений на головних концепціях: моралі християнства та української духовності, тобто головними є Україна та Бог. Християнська мораль ставить за головне виховання загальнолюдських цінностей: вічне протистояння гармоній та дисгармоній, відшукування правди і розвиток справедливого суспільства, що опирається на закони краси і любові. Духовний стан українців висвітлює національні цінності, які утворилися впродовж довгих років і включалися до традицій українського народу. В загальному все те, що якомога детально віддзеркалює психологічний настрій та призначення: щедрість, доброзичливість, замилювання красою, мистецька творчість, музичні надбання: спів й танці, побут українців з його вірним коханням.

За кордоном, де славетний український педагог-гуманіст перебував понад двадцять років, його наукові твори стали досить відомі. Прикро, але в Україні творчі доробки, публікації Г. Ващенка активно почали видавати лише в останні десятиліття. Основним поштовхом у розвиткові ідей талановитого педагога є діяльність Всеукраїнського Педагогічного Товариства.

Розвиваючи думку про національний вектор виховання, Г. Ващенко у своєму доробку «Виховання волі і характеру» (1952-1957 рр.) вказує, що для педагога жадоба до певного ідеалу є метою виховного процесу. Такою метою може бути служіння суспільству або якійсь високій ідеї; така мета визначає риси волі і характеру, які треба виховати в нашої молоді.

Нашому народові, який проходить випробовування на стійкість, патріотизм, силу духу, потрібна безмежна енергія вольової, сучасної молоді у боротьбі за демократичність, незалежну Україну. Погоджуючись зі словами професора А. Бойко, «без морального досвіду кращих синів українського народу, їх теоретичних висновків, тверджень, не можна виховати повноцінне покоління, яке повинне б побудувати нове, суспільство з демократичним змістом».

Педагогічна спадщина Г.Г. Ващенка показує, важливий вплив, який справили на нього філософсько-поетичне світосприйняття Г.С. Сковороди, погляди К.Д. Ушинського, патріотичні мотиви творів Т.Г. Шевченка. Широка обізнаність із досягненнями педагогічної думки, зануреність у дослідження особливостей українців дали йому можливість продовжувати й розвивати вітчизняну традицію. Ващенко розробив виховне формулювання, в якій комбінував здобутки європейської філософсько-педагогічної думки із надбанням народної педагогіки і українських мислителів. Завдяки цьому, у стислому вигляді, ключовими виховними орієнтирами він обрав релігійно-духовну і патріотичну основу, тобто Бог і Україна, як загальний вияв суті образу пересічного українця, котрого педагог-гуманіст трактував «ідеалом нації, що відображається у педагогічних структурах, народних звичаях, пісні, доробках педагогів».

Він вважає, що великою цінністю для людей повинна бути родина, та коли батьківщина потребує допомоги, необхідно жертвувати родиною задля батьківщини. Вартістю є і матеріальний побут, але чесний українець не стане порушувати заповідей Божих, не шкодитиме суспільством задля володіння матеріальними цінностями.

Підсумовуючи вищесказане, ми дійшли висновку, виховна система спрямована на український народ багата на певні особливості, які мають національний, фізичний й психічний характер, і має створювати свій ідеал виховання спираючись на засади християнства та загальноєвропейських культур.

Список використаної літератури

1. Ващенко Г. Проект системи освіти в самостійній Україні / Г. Ващенко. – Мюнхен : Накладом Центрального комітету СУМ, 1957. – 48 с.

2. Ващенко Г. Виховний ідеал : підруч. для педагогів, виховників, молоді і батьків / Г. Ващенко. – Полтава : Полтав. вісн., 1994. – 190 с. – (Твори ; т. 1).

3. Петренко Л. М. Внесок Г. Ващенка у розбудову системи національної освіти і виховання / Л. Петренко // Збірник наукових праць Херсонського державного університету. – Серія „Педагогічні науки”. – Вип. 79. – Херсон, 2017. – С. 35-41.

Дарія Шелест

ПОГЛЯДИ Г. ВАЩЕНКА НА СИСТЕМУ ОСВІТИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Становлення незалежності України, потреба розбудови національної системи освіти і виховання зумовили зростання інтересу до педагогічної спадщини українських педагогів як важливого джерела розвитку сучасної педагогічної теорії та практики. До таких педагогів належить Григорій Григорович Ващенко (23.04.1878 – 02.05.1967), теоретик і практик, професор – широко відомий вчений. Г. Ващенко вихователь майбутніх педагогів і осмислювач педагогічної справи, автор багатьох статей і книжок, запроваджував викладання рідною мовою. Інтерес до творчості цього великого українського педагога зумовлений значною актуальністю для нашого часу його педагогічної спадщини, в основі якої лежить ідеалістичне світосприймання наукових ідей у поєднанні з високою людяністю. Його ім'я пов'язане із збагаченням педагогіки багатоплановими, різноаспектними психолого-педагогічними працями, серед яких “Проект системи освіти в самостійній Україні”, “Загальні методи навчання”, “Виховання волі і характеру”, “Виховний ідеал”, “Виховання любові до Батьківщини”.

Зараз Україна переживає докорінну зміну підходів до освіти та соціокультурної політики в цілому, питання освіти й виховання завжди були, є, і будуть актуальними. Деякі важливі проблеми, які прямо чи посередньо відносяться до теми нашого дослідження, містяться в працях В. Каюкова, К.Кіндрася, Ю. Руденка, З. Сергійчука, С. Стефанюк, Т. Усатенко.

Метою нашої статті є аналіз поглядів Г. Ващенка на систему освіти української молоді.

Г. Ващенко в основу системи освіти в самостійній Україні ставить подолання більшовицької системи, її тоталітарного характеру, що спрямовували освіту і виховання підростаючого покоління як знаряддя у боротьбі за опанування світу. Він рішуче виступав проти методів рефлексології, поширених у СРСР, у тому числі й Україні, у вихованні молоді, вважаючи їх насильством над психічними процесами людини. Така система освіти не могла відповідати потребам українського народу, який століттями плекав духовні цінності, що втілювалися в його високій культурі, літературі і мистецтві, а також стали основними складниками побуту широких народних мас.

До освітньо-виховної системи професор Г. Ващенко включав молодіжні організації як фактор підсилення виховного впливу на молодь. Такі організації повинні існувати при кожній школі під керівництвом досвідчених педагогів, які б сприяли вихованню в молоді любові до Батьківщини, підтримували її прагнення до боротьби за незалежність. Він зазначає, що активна співпраця молоді виховує дух товарищескості, солідарності, дисциплінованості, взаєморозуміння, розвиває в молоді ініціативу, сміливість, рішучість, винахідливість, творчий підхід до розв'язання тих чи інших проблем. Г. Ващенко вважає, «Щоб виховати молодь, треба добре знати закони, яким підлягає надзвичайно складне й різноманітне психічне життя людини, але крім того, треба вміти розбиратись в індивідуальних властивостях молодої людини зокрема» [3].

Проаналізувавши педагогічну спадщину Г. Ващенка ми можемо виділити такі погляди педагога:

1. Виховання «взагалі» не існує, воно повинно носити національний характер, формувати ціннісні орієнтації відповідно як до національних традицій, психічних і природних здібностей українців, так і до загальнолюдських здобутків науки і культури. Воно повинне сприяти успішній соціалізації молоді в суспільстві.

2. Виховання повинно спиратися на ретельне спостереження, дослідження як окремої особи учня, так і цілого колективу. Саме такий підхід надає його спадщині фундаментального значення. Педагог зазначає, що треба послуговуватись не лише нашим традиціями, а і завданням, що ставить перед нами сучасне й майбутнє.[2].